

**MEER
BEHEER**

WAAKZAME ETERS

HOGE WAAKZAAMHEID = MINDER VOEDSELOPNAMEN

Iedereen heeft wel eens een ree zien foerageren. Regelmatig kijkt het dier op om de omgeving te controleren. Is er gevaar? Een ree zal weinig aandacht besteden aan een voorbij rijdende auto. Zodra de auto stopt, kijkt het dier echter direct op. Dit gedrag noemt men waakzaamheidsgedrag. De mate waarin dit gedrag vertoond wordt, verschilt per gebied. Jacht veroorzaakt hetzelfde gedrag. Maar in welke mate? En heeft het vertonen van dit gedrag ook consequenties voor het dier?

Onderzoek

In het kader van een groter onderzoek naar reacties van reeën op predatierisico's heb ik met Jessica Marchal een onderzoek uitgevoerd naar de invloeden van jacht op het waakzaamheidsgedrag bij reeën. Dit onderzoek is uitgevoerd nabij het oerbos van Białowieża in Oost-Polen. In dat gebied is jacht de grootste mortaliteitfactor onder reeën, maar ook predatie door lynxen en straathonden. Om antwoord te krijgen op de vraag in welke mate jacht invloed heeft op waakzaamheidsgedrag hebben we 86 reeën even lang binnen en buiten het jachtseizoen geobserveerd. Daarbij is steeds genoteerd hoeveel tijd de dieren aan opkijken (waakzaamheid) en aan foerageren besteden. De resultaten hebben we statistisch geanalyseerd. Daaruit blijkt dat reeën binnen het jachtseizoen significant meer waakzaamheidsgedrag vertonen dan daarbuiten. Bij de sluiting van het jachtseizoen neemt het waakzaamheidsgedrag langzaam af en wordt er steeds meer tijd besteed aan foerageren. Bij sommige dieren loopt dit van minder dan 50% op tot uiteindelijk bijna 100% van de geobserveerde tijd.

Verminderde vitaliteit

Zoals de resultaten laten zien besteden reeën dus (veel) minder tijd aan foerageren als er meer potentieel gevaar dreigt. Door wetenschappers wordt gesuggereerd dat de tijd die hierdoor niet aan foerageren besteed kan worden dusdanig is, dat er minder voedselopname plaatsvindt. Dit leidt tot de vraag of waakzaamheidsgedrag kan leiden tot verminderde vitaliteit van het ree? Dit geldt extra voor drachtige reeën. Verminderde voedselopname kan bij het ongeboren kalf leiden tot groeiachterstand en in het uiterste geval tot mortaliteit onder kalveren. Of dit werkelijk zo ver gaat is nog onduidelijk maar zeker niet onwaarschijnlijk, ook omdat het bij andere dieren reeds is aangetoond.

Nederland

Of het voor Nederland ook zo kan zijn is een ander verhaal. In het onderzoeksgebied in Polen is de jachtdruk extreem hoog, terwijl deze in Nederland veel kleiner is. Echter kan het in gebieden met een hoge jachtdruk wel de moeite waard zijn dit fenomeen nader te onderzoeken. Als jacht in bijvoorbeeld november en december, wanneer reeën drachtig zijn, schadelijk kan zijn voor het ongeboren kalf is het zinvol om te kijken naar een verschuiving van het jachtseizoen. In Nederland moet eerst de vraag gesteld worden of de extremen tussen het vertonen van waakzaamheidsgedrag binnen en buiten het jachtseizoen ook zo groot zijn als in Polen. Interessante vragen zijn verder of het in Nederland überhaupt de jacht is die verhoogde waakzaamheid veroorzaakt en in welke mate. Stressfactoren als loslopende honden en recreanten spelen in ons overvolle landje ongetwijfeld een belangrijke rol.

*1: Sönnichsen, L., Bokje, M., Marchal, J., Hofer, H., Jędrzejewska, B., Kramer-Schadt, S., Ortmann, S. (2013). Behavioural Responses of European Roe Deer to Temporal Variation in Predation Risk. *Ethology*, 119: 233-243. doi: 10.1111/eth.12057